

Міністерство освіти і науки України
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

***Вища школа України:
проблеми модернізації
навчально-виховного процесу***

**Збірник матеріалів
Всеукраїнської науково-практичної конференції**

5 – 6 жовтня

Черкаси 2006

УДК 378

Редакційна колегія:

Градовський А. В., доктор педагогічних наук, професор,
Савченко О. П., кандидат педагогічних наук, доцент,
Касярум Н. В., кандидат педагогічних наук, доцент,
Король В. М., кандидат педагогічних наук, доцент,
Архипова С. П., кандидат педагогічних наук, професор.

Викладач і студент: проблеми ефективної співпраці. Збірка матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Черкаси: Видавництво ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2006. – 142 с.

У збірнику висвітлено актуальні соціальні, педагогічні та психологічні проблеми розвитку вищої школи, пов'язаних із модернізацією навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах України.

УДК 378

Збірку матеріалів розглянуто і рекомендовано до друку на засіданні кафедри педагогіки вищої школи Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (протокол № 2 від 14 вересня 2006 року).

За зміст публікацій відповідальність несуть автори.

І. М. Тимчук

ГУМАНІЗАЦІЯ ВЗАЄМВІДНОСИН У СИСТЕМІ „СТУДЕНТ – ВИКЛАДАЧ”

Гуманізація взаємовідносин – це той „логічний центр” загальної системи педагогічної науки, якою може бути сконструйовано вирішення проблем формування особистості, її духовного світу, регуляції поведінки людей. Гуманні взаємовідносини є механізмом гармонізації особистісних та суспільних інтересів, інтересів різноманітних за матеріальним статусом верств населення.

Виявлення змісту сутнісних характеристик гуманізації стосунків вимагає розгляду ключового поняття – „гуманізм”. Гуманізм передбачає високий рівень поваги однієї людини до іншої, усвідомлення самоцінності людини як невід’ємної складової соціуму. У більш широкому розумінні гуманізм розглядається як сукупність ідей і цінностей, що стверджують універсальну значимість людського буття в цілому і окремої особистості зокрема. У сучасному трактуванні гуманізму акцент робиться на цілісне, універсальне становлення людської особистості. Проблеми гуманізації освіти знаходяться в центрі уваги як вітчизняних учених і практиків, так зарубіжних.

Не можна не помітити, що останнім часом як в учнівських, так і в студентських колективах моральні відносини дегуманізуються: замість безкорисливості – відвертий прагматизм, замість справжнього кохання – банальний еротизм. Ці та інші риси сучасної молоді доводять до трагічних змін у шкалі моральних цінностей, породжують цинізм, розбещеність, деградацію, бездуховність. Відносини – одна з визначальних характеристик людини. У розвиненій формі вони стають свідомими. Відносини завжди предметні, звернені до чогось об’єктивного, суттєвого в житті, завжди відображають якості життєвих явищ, несуть на собі відбиток якісної визначеності.

Діяльність педагога відбувається в умовах певного соціального середовища. Проте соціальне середовище зумовлює лише певні тенденції в діяльності суб’єкта. Вияв її значною мірою залежить від того, яким є характер наявних стосунків, моральних відносин, що склалися і функціонують. Моральні відносини як вид суспільних відносин становлять таку сукупність соціальних зв’язків і залежностей, в яких визначальним є взаємодія людей і соціальних спільнот, що базуються на загальноприйнятих моральних цінностях і які спрямовані на дотримання суспільного й індивідуального блага і користі, на гармонізацію умов морального прогресу.

Виділяють об’єктивний та суб’єктивний аспекти моральних відносин. Об’єктивний аспект виявляється у вчинках, поведінці педагога, в яких опредмечується його моральна свідомість, що робить ці відносини такими ж реальними, як і інші суспільні відносини. Суб’єктивний аспект моральних відносин виявляється у моральних знаннях, почуттях, переконаннях, волі особистості, які є керівними в її діяльності та реалізуються в ній [4, с. 294].

У педагогіці поняття „відносини” використовується для розкриття зв’язків особистості та суспільства, коли мова йде про взаємодію вихователів та вихованців, про спрямованість тієї чи іншої людської єдності, особистості, про характер поведінки, дій, вчинків людей.

Від відносин слід відрізнати взаємини з іншими людьми. Взаємини обов'язково припускають взаємне ставлення людини до людини. Взаємини – це специфічний вид відношення людини до людини, в якому є можливість безпосереднього (або опосередкованого технічними засобами) одночасного або відповідного особистісного ставлення [1, с. 303].

Демократизація та гуманізація суспільства і його невід'ємної складової – освіти – робить пріоритетними координаційні взаємовідносини, тобто відносини, які характеризуються співробітництвом, моральною справедливістю, взаємодопомогою, продуктивною взаємодією суб'єктів навчально-виховного процесу. Такі взаємовідносини є гуманістичними.

- Гуманістичні взаємовідносини в системі „викладач – студент”, „студент – викладач” утверджуються за умов спільної діяльності суб'єктів, творчого співробітництва.

Проте основним підґрунтям гуманних взаємовідносин є визнання кожним кожного найвищою цінністю. Ніколи не буде гуманних взаємовідносин, якщо бракує взаємного визнання, справжньої рівності, шанування. Запорукою гуманних взаємовідносин у системі „педагог – студент” є також педагогічний такт. Педагогічний такт – це професійна якість викладача, вчителя до лікарської етики в медичних працівників; це природна здатність педагога впливати на вихованця; це складова частина загальної культури поведінки педагога.

Висновки. Гуманізація взаємовідносин – це олюднення стосунків, піднесення особистої гідності людини: сприймання і ставлення до неї як до найвищої життєвої цінності. Це захищеність людини, визнання кожним своєї унікальності та неповторності. І саме педагог несе високу відповідальність за формування людського в людині. Йому належить творити культуру гуманних взаємовідносин. І в цьому педагогу повинно допомагати усвідомлення свого обов'язку перед суспільством, студентами.

Д. М. Годлевська

РОЗВИТОК РЕФЛЕКСІЇ ТА КРЕАТИВНОСТІ У СТУДЕНТІВ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Вирішення проблеми ефективності формування професійної комунікативної компетентності соціального працівника, на наш погляд, залежить від знання самої структури компетентності. Особлива увага при розробці моделі приділяється співвідношенню професійної діяльності, спілкування, особистості (Л. Карпова, А. Макарова, І. Колеснікова, А. Маркова). При цьому у структурі професійної комунікативної компетентності ми виділяємо соціально-комунікативний, особистісний та діяльнісний компоненти. У ході наукової роботи ми детально досліджуємо кожен із зазначених компонентів. Метою цієї публікації є аналіз складових особистісного компонента, а саме рефлексії, креативності, та їх розвитку у комунікативній підготовці студентів до професійної діяльності.